

מחונן – חוברת העבודה בגאוגרפיה לכיתה ח'

פרק 1: ארבע הספרות של כדור הארץ

1 התאימו כל ספרה לתיאור שלה.

טור א	טור ב
1. אטמוספירה	3 סלעים, קרקע ושכבות פנים כדור הארץ
2. הידרוספירה	2 כל המים: נוזל, קרח ואדים
3. גאוספירה	1 מעטפת הגזים סביב כדור הארץ
4. ביוספירה	4 כל היצורים החיים

2 השלימו: מאיזו ספרה לאיזו ספרה עוברת ההשפעה?

משפיעה על...	מתחילה ב...	תופעה
גאוספירה	אטמוספירה	גשם חזק גורם לסחיפת קרקע
אטמוספירה	ביוספירה	יער משחרר חמצן לאוויר
גאוספירה	הידרוספירה	גלי ים שוחקים צוק

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. רוב האוויר באטמוספירה הוא חנקן.	☒	☐	
ב. מי תהום שייכים לגאוספירה.	☐	☒	מי תהום שייכים להידרוספירה.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה מהבאים הוא דוגמה להשפעת האדם על ההידרוספירה?

○ בניית גשר • **שאיבת מים מהכנרת** ○ נטיעת עצים

5 תארו פעולה אחת של האדם, והסבירו איך היא משפיעה על שתי ספרות.

תשובה אפשרית: למשל: נסיעה במכוניות פולטת גזים לאטמוספירה, ומחממת את האקלים, ולכן קרחונים (הידרוספירה) נמסים.

פרק 2: כדור הארץ במערכת השמש וביקום

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

טור ב

1. יקום

1 כל מה שקיים

2. גלקסיה

4 גוף שסובב כוכב לכת

3. כוכב

2 מערכת של מיליארדי כוכבים

4. ירח

3 גוף לוחט שמפיק אור

2 השלימו.

א. המרחק מכדור הארץ לשמש הוא כ-150 מיליון ק"מ.

ב. כוכב הלכת עם הטבעות הבולטות הוא **שבתאי**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. כוכבי הלכת הסלעיים קרובים יותר לשמש.	☒	☐	
ב. שביל החלב הוא כוכב לכת.	☐	☒	שביל החלב הוא הגלקסיה שלנו.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה מגן על כדור הארץ מפני רוח השמש?

• **השדה המגנטי** • הירח • האוקיינוסים

5 דמיינו שכדור הארץ היה קרוב יותר לשמש. מה היה קורה למים? נמקו.

תשובה אפשרית: היה חם יותר והמים היו מתאדים, כך שלא היו מים נוזליים ולא היו חיים כמו היום.

פרק 3: תנועות כדור הארץ: יום ולילה ועונות השנה

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

1. יממה

2. שנה

3. קו המשווה

4. שנה מעוברת

טור ב

1 סיבוב אחד סביב הציר

3 קו רוחב 0°

2 הקפה אחת סביב השמש

4 שנה עם 29 בפברואר

2 השלימו.

א. ציר כדור הארץ נוטה בכ-23.5 מעלות.

ב. השמש זורחת ב**מזרח**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. באזור קו המשווה ההבדל בין העונות קטן.	☒	☐	
ב. אם הציר לא היה נוטה, היו עונות חזקות יותר.	☐	☒	אם הציר לא היה נוטה, כמעט לא היו עונות.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה אורך היום בקו המשווה כמעט כל השנה?

• **12 שעות** ○ כ-20 שעות ○ כ-4 שעות

5 אחיכם הקטן אומר: «בקיץ חם כי אנחנו קרובים לשמש». כתבו לו הסבר נכון ופשוט.

תשובה אפשרית: החום תלוי בזווית הקרניים ובאורך היום: בקיץ חצי הכדור שלנו נוטה אל השמש, הקרניים ישירות והיום ארוך.

פרק 4: האטמוספירה ומזג האוויר

1 התאימו מכשיר למה שהוא מודד.

טור א

1. מדחום

2. ברומטר

3. מד גשם

4. שבשבת

טור ב

3 כמות משקעים

1 טמפרטורה

4 כיוון הרוח

2 לחץ אוויר

2 השלימו.

א. מצב האטמוספירה בזמן קצר נקרא **מזג אוויר**.

ב. בישראל הגשם יורד בעיקר **בחורף**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. עננים נוצרים מהתעבות אדי מים.	☒	☐	
ב. לחץ גבוה מביא בדרך כלל סערות.	☐	☒	לחץ גבוה מביא בדרך כלל מזג אוויר נאה ויציב.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. באיזו שכבה טסים רוב מטוסי הנוסעים ומתרחשים העננים?

• בטרופוספירה ובגבולה העליון • בירח • בתוך שכבת האוזון בלבד

5 קראו תחזית: «לחץ נמוך מתקרב מהים, רוחות ערות». מה כדאי לקחת מחר לבית הספר? נמקו.

תשובה אפשרית: מטרייה ומעיל – לחץ נמוך מביא עננים וגשם, והרוח מקררת.

פרק 5: אקלים, אזורי אקלים ושינוי אקלים

1 התאימו גורם אקלים להשפעה שלו.

טור א

1. קו רוחב

2. גובה

3. קרבה לים

4. זרם ים חם

טור ב

2 גבוה יותר – קר יותר

4 מחמם את החוף שלידו

1 רחוק מקו המשווה – קר יותר

3 הבדל קטן בין קיץ לחורף

2 השלימו.

א. כדי לקבוע אקלים מודדים לפחות **30** שנה.

ב. יער גשם גדל באקלים **משווני**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. נסיעה בתחבורה ציבורית מפחיתה פליטת גזי חממה.	☒	☐	
ב. אקלים יכול להשתנות בתוך שבוע.	☐	☒	מזג האוויר משתנה בשבוע; אקלים משתנה לאורך שנים רבות.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. איזה אקלים יש ברוב מרכז ישראל?

• **ים תיכוני** ○ משווני ○ קוטבי

5 הציעו שתי פעולות שתלמידים יכולים לעשות כדי להפחית את שינוי האקלים.

תשובה אפשרית: למשל: לחסוך בחשמל (לכבות אור ומזגן), ללכת ברגל או ברכב ציבורי, למחזר ולצמצם צריכה.

פרק 6: מבנה כדור הארץ ותנועת הלוחות

1 התאימו שכבה לתיאור.

טור א

1. קרום

2. מעטפת

3. גלעין חיצוני

4. גלעין פנימי

טור ב

3 ברזל וניקל נוזליים

4 מוצק ולוהט, במרכז

1 דק ומוצק, עליו אנחנו חיים

2 סלע חם שזורם לאט

2 השלימו את הטבלה.

סוג גבול	תנועת הלוחות	מה נוצר
מתרחק	זה מזה	קרום חדש, רכס אוקייני
מתקרב	זה אל זה	רכסי הרים, הרי געש
מחליק	זה לצד זה	רעידות אדמה

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. ישראל נמצאת ליד גבול בין לוחות.	☒	☐	
ב. הגלעין הוא החלק הקר ביותר בכדור הארץ.	☐	☒	הגלעין הוא החלק החם ביותר.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה מזיז את הלוחות הטקטוניים?

• **זרמים במעטפת החמה** • הרוחות • גאות ושפל

5 הסבירו למה בבקעת הירדן ובערבה יש סכנה לרעידות אדמה.

תשובה אפשרית: הן נמצאות על השבר הסורי-אפריקני, הגבול שבין לוח אפריקה ללוח ערב, והלוחות מחליקים שם זה לצד זה.

פרק 7: רעידות אדמה והרי געש

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

טור ב

1. מוקד-על

3 הרי געש סביב האוקיינוס השקט

2. סייסמוגרף

2 מכשיר שרושם רעידות

3. טבעת האש

4 הר שלא התפרץ אלפי שנים

4. הר געש כבוי

1 נקודה על פני השטח מעל המוקד

2 השלימו.

א. כל דרגה בסולם המגניטודה חזקה פי 32 בערך באנרגיה.

ב. בגולן יש שרידים של הרי געש **כבויים**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. צונאמי יכול להגיע לחוף רחוק מהמוקד.	☒	☐	
ב. לבה היא מים חמים שיוצאים מהר הגעש.	☐	☒	לבה היא סלע מותך שיוצא מהר הגעש.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה הדרך הטובה ביותר להקטין נזק מרעידות אדמה?

• בנייה לפי תקן עמיד • לגור רק בקומות גבוהות • לבנות בתים מזכוכית

5 הכינו רשימה של שלושה פריטים לתיק חירום משפחתי, והסבירו למה בחרתם אחד מהם.

תשובה אפשרית: למשל: מים, פנס וסוללות, ערכת עזרה ראשונה, רדיו, תרופות. הסבר: פנס – כי החשמל עלול להיפסק.

פרק 8: סלעים ותהליכים חיצוניים: בליה, סחיפה והשקעה

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

טור ב

1. סלע יסוד

1 נוצר ממגמה או לבה שהתקררה

2. סלע משקע

2 נוצר משכבות שנדחסו

3. סלע תמורה

4 סלעים הופכים מסוג לסוג

4. מחזור הסלע

3 השתנה בחום ובלחץ

2 השלימו.

א. הובלת חלקי סלע על ידי מים או רוח נקראת **סחיפה**.

ב. נטיפים נוצרים בסלע **גיר**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. בליה מכנית משנה את החומר שממנו בנוי הסלע.	☐	☒	בליה כימית משנה את החומר; בליה מכנית רק מפוררת אותו.
ב. שאיבת חול מהחוף מגבירה את הסחיפה.	☒	☐	

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. איזה כוח בנה את הדיונות בחולות ניצנים?

• **רוח** ○ קרחון ○ הר געש

5 צוק כורכר בחוף נתניה מתמוטט. הסבירו את התהליך והציעו פתרון אחד.

תשובה אפשרית: גלי הים סוחפים את בסיס הצוק והגשם מפורר אותו, עד שהוא מתמוטט. פתרון: שוברי גלים, הזנת חול, איסור בנייה על שפת הצוק.

פרק 9: משאבי מים: ניצול ושימור

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

טור ב

1. אקוויפר

1 שכבת סלע שאוגרת מי תהום

2. התפלה

3 ביוב מטוהר להשקיה

3. מים מושבים

2 הפיכת מי ים למים מתוקים

4. שאיבת יתר

4 שאיבה של יותר מים ממה שמתחדש

2 השלימו.

א. כ-97% מהמים בכדור הארץ מלוחים.

ב. השקיה בטפטוף היא המצאה **ישראלית**.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. דשנים בשדות יכולים לזהם מי תהום.	☒	☐	
ב. התפלה לא צורכת אנרגיה.	☐	☒	התפלה צורכת הרבה אנרגיה.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. באיזו עונה יורד רוב הגשם בישראל?

● **בחורף** ○ בקיץ ○ באופן שווה כל השנה

5 עירייה רוצה לשקם נחל מזוהם. הציעו שני צעדים והסבירו אחד מהם.

תשובה אפשרית: למשל: להפסיק להזרים ביוב לנחל; לטהר שפכים; לנקות את הגדות ולשתול צמחייה; להזרים לנחל מים נקיים. הסבר: בלי ביוב המים נקיים יותר ויכולים לחיות בהם דגים.

פרק 10: משאבי אנרגיה ומחצבים

1 התאימו מושג להסבר.

טור א

1. משאב מתכלה

2. משאב מתחדש

3. דלק מחצבי

4. מחצב

טור ב

1 הולך ונגמר

3 נוצר משרידי יצורים לפני מיליוני שנים

4 חומר שמוציאים מהאדמה

2 חוזר כל הזמן

2 השלימו.

א. פוספטים מפיקים בנגב.

ב. מאגר הגז הגדול בים התיכון נקרא לווייתן.

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. מחזור פחיות חוסך מחצבים ואנרגיה.	☒	☐	
ב. רוב החשמל בישראל מיוצר היום מרוח.	☐	☒	רוב החשמל בישראל מיוצר היום מגז טבעי.

4 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה מפיקים בים המלח?

• אשלג וברום • זהב • נפט

5 ההנהלה שוקלת להתקין לוחות סולאריים על גג בית הספר. כתבו טיעון בעד וטיעון נגד.

תשובה אפשרית: בעד: חשמל נקי וזול לאורך זמן, חינוך לסביבה. נגד: עלות התקנה גבוהה, לא מייצר בלילה ובימים מעוננים.

חזרה – מה למדנו?

1 חזרה: השלימו בעזרת מחסן המילים.

א. מעטפת האוויר סביב כדור הארץ: **אטמוספירה**.

ב. סיבוב סביב הציר יוצר יום ו**לילה**.

ג. רוח נעה מלחץ גבוה ללחץ **נמוך**.

ד. סלע שנוצר מלבה שהתקררה: סלע **יסוד**.

ה. הפיכת מי ים למים מתוקים: **התפלה**.

2 חזרה: התאימו מושג להסבר.

טור א

טור ב

1. גלקסיה

4 פירוק סלעים במקומם

2. אקלים

5 שכבת סלע שאוגרת מי תהום

3. מוקד-על

3 נקודה על פני השטח מעל מוקד הרעידה

4. בליה

1 מערכת של מיליארדי כוכבים

5. אקוויפר

2 ממוצע מזג האוויר לאורך שנים

3 חזרה: נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. עונות השנה נוצרות בגלל נטיית ציר כדור הארץ.	☒	☐	
ב. הלוחות הטקטוניים עומדים במקום.	☐	☒	הלוחות נעים כמה סנטימטרים בשנה.
ג. השבר הסורי-אפריקני עובר בבקעת הירדן.	☒	☐	
ד. נפט הוא משאב מתחדש.	☐	☒	נפט הוא משאב מתכלה.

4 חזרה: מיינו לפי הנושא.

אטמוספירה ומזג אוויר	מבנה כדור הארץ	פני השטח ומשאבים
ברומטר, לחץ נמוך	מעטפת, גלעין	דיונה, לווייתן

5 חזרה: בחרו תופעה אחת שלמדתם השנה, והסבירו אילו שתי ספרות משתתפות בה.

תשובה אפשרית: למשל: רעידת אדמה בים (גאוספירה) יוצרת צונאמי (הידרוספירה); או גשם (אטמוספירה) שסוחף קרקע (גאוספירה).